حكومەتی هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی وەزیران
وەزارەتی دارایی و ئابووری
بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان
ب/ دیراسات و لێکۆڵینەوەو بەدواداچوون

حكومة إقليم كوردستان - العراق
مجلس الوزراء
وزارة المالية والإقتصاد
المديرية العامة للديوان
م/ الدراسات والابحاث والمتابعة

ژمارە: ٧٩
ڕێکەوت: / / ٢٧٢٤ كوردی

العدد:
التأريخ: ٢٨/٨/ ٢٠٢٤

گەلاوێژ

ڕێنمایی دارایی ژمارە (٥)ی ساڵی /٢٠٢٤

پاڵپشت بە برگەی (شەشەم) خاڵی (١و٢و٣و٤) لە فەرمانی ڕێزدار جەنابی سەرۆک وەزیران ژمارە (٣١٠٨) لە ڕێکەوتی ٢٠٢١/١٠/٢٠ و ئاماژە بە نوسراوەکانی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (٣١٥٥ و ٣١٥٦ و ٣١٥٧) لە ٢٠٢٤/٧/١٠ و کۆنوسی ژمارە (١١١ لە ٢٠٢٤/٨/٦) بڕیاردرا بە دەرکردنی ئەم ڕێنماییە :-

١-١ // ڕێکخستنی پلە و ناونیشانی فەرمانبەرانی نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە دەرەوەی وڵات :-

پەیکەری ڕێکخستنی و پۆلێن و موچە و شایستە داراییەکانی فەرمانبەرانی نوێنەرایەتیەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە دەرەوەی وڵات بەپێی ئەم خاڵانەی خوارەوە ڕێک دەخرێتەوە :

یەکەم : پێناسەی ڕێکخستنی نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان بەم شێوەی خوارەوە دەبێت :

١- **نوێنەر :** بە فەرمانی هەرێمی و فەرمانی سەرۆک وەزیران بە پلەی (ڕاوێژکار) لەسەر میلاکی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران / فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە ، دادەمەزرێت .

٢- **کاربەڕێکەر :** بەپێی فەرمانی فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە دادەنرێت بۆ ماوەیەکی دیارکراو و بە ڕەزامەندی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران ، ئەوەش لە کاتی چۆڵ بوونی پێگەی یاسایی نوێنەر بە هەر هۆکارێک بێت ، بە مەرجێک ئەزمون و لێهاتوویی هەبێت لەگەڵ شارەزایی لە کاروبارەکانی نوێنەرایەتی .

٣- **ڕێکخەر :** بە فەرمانی فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە و بەپێی پێویست دادەنرێت لەو وڵات و هەرێمانەی کە نوێنەرایەتی حکومەتی هەرێمی کوردستانی لێ نیە ، لە ژێر سەرپەرشتی نوێنەرایەتی دەبن. بە مەرجێک ئەزموون و لێهاتوویی هەبێت لەگەڵ شارەزایی لە کاروبارەکانی نوێنەرایەتی .

٤- **سکرتێر :** ئەرکی ڕێکخستنی کاروبار و پەیوەندییەکانی نوێنەر و بواری کارگێری و دارایی نوسینگەی نوێنەرایەتی دەبێت لەگەڵ هاوکاری کردنی نوێنەر لە خەرجی و پاکتاوکردنی بودجەی مانگانەی نوێنەرایەتی لە چوارچێوەی ڕێنماییە بەرکارەکان .

٥- **دۆسیەی کاروباری ئابووری و گەشتیاری و مرۆیی :** فەرمانبەرێک دادەنرێت بە بەرپرس ، بە مەرجێک شارەزایی و ئەزموونی هەبێت لە کاروبارەکانی ئەم دۆسیەیە . نوێنەرایەتیەکان گرنگی بە کاروبارو پەیوەندیە ئابووریەکانی هەرێمی کوردستان لەگەڵ ئەو وڵاتانە دەدەن کە دەکەونە بازنەی کارکردنیانەوە. هەروەها سەرجەم کاروبارەکانی تایبەت بە

پەیوەندیە نێودەوڵەتیەکان و ئاژانس و ڕێکخراوە نێودەوڵەتیەکان و مافەکانی مرۆڤ و کاروباری مرۆیی و پەنابەران و بوارەکانی گەشتیاری . هاوکات ئاگادارکردنەوەی فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە سەبارەت بە هەر هەڵوێست و لێدوان و پێشهاتێکی سیاسی و ئابووری تایبەت بە هەرێمی کوردستان و عێراق و ناوچەکە .

لە هەمان کاتدا ڕێکخستنی لۆبی کردن بۆ کوردستان و دۆزە ڕەواکەی و ڕونکردنەوەی هەر هەڵوێستێکی هەرێم لەو پێشهاتە نێودەوڵەتی و ناوچەییانەی کە رەهەندی نێودەوڵەتیان هەیە بۆ وڵاتان بە ڕێگەی چالاکی و دیدار و چاوپێکەوتن و بڵاوکردنەوەی میدیایی کە لە ئەرک و بەپرسیارێتیەکانی ئەم دۆسیەیە دەبێت .

هەروەها نوێنەرایەتیەکان گرنگی دەدەن بە کاروبارەکانی پەیوەندیدار بە ئابووری و بازرگانی و وەبەرهێنان لە سنووری ئەو بازنەیەی بۆیان دیاریکراوە . جگە لە کۆکردنەوەی زانیاری و ئامار و داتای پێویست لەسەر ئەو کۆمپانیا و ناوەندە بازرگانیە گەورانەی کە دەتوانن ڕۆڵ لە پێشخستنی هەرێمی کوردستاندا بگێڕن .

٦- **دۆسیەی کاروباری خزمەتگوزاریەکان و ڕەوەندی کوردستانی :** فەرمانبەرێک دادەنرێت بە بەرپرس ، بە مەرجێک شارەزایی و ئەزموونی هەبێت لە کاروبارەکانی ئەم دۆسیەیە . یەکێک لە ئەرکەکانی ئەم دۆسیەیە کۆکردنەوەی داتاو زانیاریە لەسەر ڕەوەندی کوردستانی لە داتا بەیسێکدا بە جۆرێک کە بۆ سوود و بەرژەوەندی هەرێمی کوردستان و خودی ڕەوەندی کوردستانی لە دەرەوە بەکاربهێندرێت لە ڕایی کردنی کاروباری ڕەوەندی کوردستانی و بەدواداچوونی ئاریشەو گرفتەکانیان .

هەروەها ڕێکخستنی کۆبوونەوە و ئاهەنگ لە بۆنە نیشتمانیەکان بۆ ڕەوەندی کوردستانی و بەشداری پێکردنیان لەو کۆڕ و کۆبوونەوانەی بۆ کەسایەتی و بەرپرسانی هەرێم ڕێکدەخرێن ، ئەنجامدانی چالاکی بەردەوام بۆ بەرزکردنەوەی هەستی نەتەوایەتی لە ئەرکەکانی تری ئەم دۆسیەیە دەبێت . هاوکات سەرپەرشتیکردن و ڕایی کردنی کاروباری یاسایی و پەسەندکردن و پشت ڕاستکردنەوەی بەڵگەنامەکان و بریکارنامە و بەرحەیاتی و پێڕاگەیاندنی داوالێکراوانە بەپێی یاسا و ڕێنماییەکان و لە هەمانکاتدا هەر کارێکی تر کە ڕەهەندی یاسایی هەبێت ئەرکێکی تری ئەم دۆسیەیە دەبێت .

٧- **دۆسیەی کاروباری ڕۆشنبیری و خوێندن و پێگەیاندن :** فەرمانبەرێک دادەنرێت بە بەرپرس ، بە مەرجێک شارەزایی و ئەزموونی هەبێت لە کاروبارەکان ئەم دۆسیەیە ، نوێنەرایەتیەکانی دەرەوە بە ڕێگەی ئەم دۆسیەیە ئەرکی ناساندنی کەلتوور و فەرهەنگ و رۆشنبیری هەرێمی کوردستانیان بە وولاتانی سنووری بازنەکەیان لە ئەستۆیە . هەروەها بەرەوپێش بردن ڕێکخستنی پەیوەندی ڕۆشنبیری و کەلتووری و هونەری لەگەڵ وولاتان و ڕەخساندنی دیدار و کۆڕ و کۆبوونەوەو سیمینار بۆ ڕۆشنبیران و هونەرمەندان و ئاڵوگۆڕی ڕۆشنبیری و کەلتووری و هونەری لە نێوان وولاتان و هەرێمدا ، لە ئەرکەکانی ئەم دۆسیەیە دەبێت .

لە هەمان کاتدا بە دواداچوون بۆ کاروباری ئەو قوتابیانە دەکات کە بۆ مەبەستی خوێندن ڕوویان لە وولاتانی دەرەوە کردووە وە هەوڵی ڕێکخستن بۆ بەدەستهێنانی زەمالەی خوێندن لە زانکۆ باوەڕپێکراوەکان دەدات .

لە لایەکی ترەوە کار بۆ دەستەبەری خولی مەشق و ڕاهێنان بۆ فەرمانبەرانی وەزارەت و دام دەزگاکانی هەرێم دەکات و بەدواداچوون و ڕێکخستن و هەڵسەنگاندن بۆ ئەو خولانەش دەکات کە وەزارەتەکان لەو وڵاتانە ڕێکی دەخەن کە دەکەوێتە سنووری بازنەی چالاکی ئەو نوێنەرایەتیەوە .

دووەم : فەرمانبەرانی نوێنەرایەتییەکان کە بە شێوەی (هەمیشەیی) دادەمەزرێن :

١- سەبارەت بە فەرمانبەری هەمیشەیی بۆ دیاریکردنی پلە و ناونیشانی وەزیفییان پێویستە لە چوارچێوەی حوکمەکانی یاسای ڕاژەی شارستانی ژمارە (٢٤)ی ساڵی ١٩٦٠/ ی هەموارکراو و یاسای میلاک ژمارە (٢٥)ی ساڵی ١٩٦٠/ ی هەموارکراو و یاسای مووچەی فەرمانبەرانی کەرتی گشتی ژمارە (٢٢)ی ساڵی ٢٠٠٨/ ی هەموارکراو دیاری بکرێت ، گشت فەرمانبەران کە لەسەر میلاکی نوێنەرایەتییەکان خزمەت دەکەن پابەند دەکرێن بە سەرجەم یاسا و پەیڕەو و ڕێنماییە بەرکارەکان لە هەرێمی کوردستان پەیوەست بە وەزیفەی گشتی .

٢- نوێنەر و فەرمانبەرانی نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە دەرەوە دەگەڕێنەوە بۆ ناوەوەی هەرێمی کوردستان دوای کۆتایی هاتنی کارەکانیان و سوود لە ڕاژەیان دەبینرێت لە فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە یان دامەزراوەیەکی دیکە حکومەتی هەرێمی کوردستان ، یاخود گواستنەوەی ئەرکی بۆ نوێنەرایەتییەکی دیکە لە نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە دەرەوە .

٣- ئەرکی فەرمانبەرانی نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە دەرەوەی وڵات پۆلین دەکرێت بۆ ئەو پۆلینانەی کە لە خشتەی هاوپێچ هاتووە ، هەروەها بەپێی پەیوەستنامەیەکی کارکردن کە لە فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە ئاڕاستەی نوێنەرایەتیەکان دەکرێت .

٤- خانەنشینکرنی نوێنەر و فەرمانبەرانی نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە دەرەوە بەم شێوەیە دەبێت کە لە خوارەوە ئاماژەی پێ دراوە :

أ- خانەنشین کردنیان لە چوارچێوەی یاسا و ڕێنماییە بەرکارەکان دەبێت لە هەرێمی کوردستان .

ب- لەکاتی هەواڵە کردن بۆ خانەنشینی نوێنەران و فەرمانبەرانی نوێنەرایەتییەکان یەکێک لە بژاردەکانی خانەنشینبوون لە نێوان (هەرێمی کوردستان یان ئەو وڵاتەی کە ئەرکی تێدا بینیوە هەڵدەبژێرێت) .

ج- نوێنەر و فەرمانبەرانی نوێنەرایەتیەکان لە کاتی داواکردنی خانەنشینی لە هەرێمی کوردستان پێویستە بەڵگەنامەی باوەڕپێکراو لەو وڵاتەی کاری تێدا کردووە بهێنێت وە بیسەلمێنێت کە لە وڵاتی ئەرک خانەنشینی وەرناگرێت و لە لایەن فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە پەسەند بکرێت .

د- هەرکاتێک نوێنەر و فەرمانبەران خانەنشینبونیان لەو وڵاتە هەڵبژارد کە ئەرکی تێدا بینیوە ئەوا مافی خانەنشینی لە هەرێمی کوردستان نامێنێت .

سێیەم : فەرمانبەرانی نوێنەرایەتییەکان کە بە شێوەی (گرێبەست) دادەندرێن :

سەبارەت بە هەلگرانی ڕەگەزنامەی عێراقی یاخود بیانی کە بەپێی پێویست و بە شێوەی (گرێبەست) لە نوێنەرایەتییەکان دادەندرێن ، پێویستە ڕەچاوی ئەم خالانەی خوارەوە بکرێت :

١- گشت نوێنەرایەتییەکانی پابەند دەبن بەو پەیوەستنامە کارکردنەی بۆ گرێبەست کردن لەگەل فەرمانبەران ، کە لە فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە ئامادە دەکرێت و ئاراستەی نوێنەرایەتییەکان دەکرێت .

٢- نوێنەر پێشنیاری ئەنجامدانی گرێبەست لەگەل فەرمانبەر لەسەر بنەمای پێویستی بە ڕاژە و پسپۆرییەکەی دەکات و لە دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی بەرپرسی فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە پەیوەستنامەی کارکردن لەلایەن نوێنەری نوێنەرایەتیەوە واژوو دەکرێت .

٣- لە پەیکەربەندی نوێنەرایەتی پێویستی بە پسپۆری و ئەزموونی فەرمانبەرەکە هەبێت .

٤- کرێی کارکردنی فەرمانبەری گرێبەست لە چوارچێوەی بڕی تەرخان کراوی دارایی نوێنەرایەتی خەرج دەکرێت .

٥- فەرمانبەرەکە خەسلەت و کەسایەتی گونجاو و شیاو بێت .

٦- بڕوانامە یان ئەزموونی هەبێت لەو بوارەی کە نوێنەرایەتی پێویستی پێیەتی وە پێشینە دەدرێت بەو کەسانەی کە لە کاری سیاسی و دیبلۆماسی و بواری پەیوەندییە نێودەولەتییەکان شارەزاییان هەیە .

٧- مووچەی فەرمانبەری گرێبەست لەسەربنەمای چەند پێوەرێک کە بریتین لە بڕوانامەی کەسەکە ، ئاستی نوێنەرایەتی و بازنەی ولاتان و ئاستی بژێوی ژیان لە ولاتەکە بەپێی خشتەی پۆلێن و مووچەی فەرمانبەرانی نوێنەرایەتییەکان دیاری دەکرێت کە هاوپێچە .

چوارەم : بە مەبەستی خەرجکردنی ئەو بڕە موچە و شایستە داراییانەی کە لە خشتەی پۆلێن و موچەی فەرمانبەرانی نوێنەرایەتییەکان هاتووە ، پێویستە پەیڕەوەی ئەم خالانەی خوارەوە بکرێت :

١- فەرمانبەرانی نوێنەرایەتیەکان بەپێی پۆلێن و ئەرک موچەیان دیاری دەکرێت .

٢- ئەو نوێنەر و فەرمانبەرانەی کە دامەزراوی هەمیشەیین بڕی ئەو موچەیەی وەری دەگرن لەو بڕەی کە یاری کراوە لە خشتەکان کەم دەکرێتەوە ، واتە کۆی ئەو موچەی وەری دەگرن هاوتا بێت لەگەل ئەو بڕەی لە خشتەکەدا هاتوە .

٣- ستافی نوێنەرایەتی پێویستە بە تەواوی خۆیان تەرخان بکەن بۆ کارکردن و جێبەجێ کردنی ئەرکەکانیان لە نوێنەرایەتی و ناکرێت هیچ کارێکی تر ئەنجام بدەن .

٤- ئەو فەرمانبەرانەی کە لە سکرتاریەتی نوێنەرایەتی کاردەکەن و ئەرکی کاروباری کارگێری و دارایی دەگرنە ئەستۆ لە پۆلینی سێیەمی خشتەی موچە هەژمار دەکرێن .

٥- فەرمانبەری دامەزراوی هەمیشەیی نوێنەرایەتی ، پێویستە بە مۆلەتی خوێندن بڕوانامە بەدەست بهێنێت کە لە چوارچێوەی یاسا و پەیڕە و ڕێنماییە بەرکارەکان لە هەرێمی کوردستان بێت .

ژمارە:
ڕێکەوت: / ٢٧٢٤ کوردی

العدد:
التأريخ: / / ٢٠٢٤

١-٢ // خەرجی نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە دەرەوە لە چوارچێوەی بڕی تەرخانکراوی دارایی ساڵانەی نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێم لە دەرەوە)) لە ژێر ڕۆشنایی ئەم خاڵانەی خوارەوە خەرجییەکانی ڕێک دەخرێتەوە:-

یەکەم: خەرج کردنی مووچەی تەواوکاری نوێنەر و فەرمانبەرانی هەمیشەیی لە چوارچێوەی بڕی تەرخانکراوی دارایی نوێنەرایەتی دەبێت.

دووەم: خەرج کردنی مووچەی تەواوی فەرمانبەرانی گرێبەست چوارچێوەی بڕی تەرخانکراوی دارایی نوێنەرایەتی دەبێت.

سێیەم: خەرجی و باجی ئۆفیسی نوێنەرایەتی:

أ: ئەو نوێنەرایەتیيانەی کە ئۆفیسەکانیان موڵکی حکومەتی هەرێم نین و کرێ دەدەن، ئەوا بە پێی گرێبەستی نێوان نوێنەرایەتی و خاوەن موڵک دوای وەرگرتنی ڕەزامەنی فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە خەرج دەکرێت و باجی ئوفیس خەرج دەکرێت بۆ ئەو نوێنەرایەتیيانەی کە لەگەڵ کرێی گرێبەستی مانگانە باجی ئۆفیس نادەن.

ب: ئەو نوێنەرایەتیيانەی کە موڵکی حکومەتی هەرێمی کوردستانن و تەنها باجی ئۆفیسی نوێنەرایەتی دەدەن، ئەوا بە پێی پسوولەی فەرمی خەرج دەکرێت.

چوارەم: خەرجی بەردەستی نوێنەرایەتی: فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە پێوەرەکانی دیاریکردنی خەرجی بەردەستی نوێنەرایەتییەکان دیاری دەکات، و هەڵدەستێت بە دانانی ئەو بڕە بە شێوەی مانگانە بە ڕەچاوکردنی باری ئابووری وڵاتەکەو ساڵانەش لە لایەن فەرمانگەوە پێداچوونەوەی بۆ دەکرێت.

پێنجەم: کڕینی ئامێر و کەل و پەل و پێداویستی و خواردن بە پێی پسولەی فەرمی خەرج دەکرێت.

شەشەم: کرێی خزمەتگوزاری: ئەو بڕە پارانەی کە بۆ کڕینی خزمەتگوزارییەکان دەدرێت وەک کرێی گاز و ئاو و کارەبا و ئەنتەرنێت...هتد، ئەوا بە پێی پسوولەی فەرمی خەرج دەکرێت.

حەوتەم: بیمەکان: بیمەی ئۆفیس و ئۆتۆمبێل بە پێی پسوولەی فەرمی و بەڵگەنامە فەرمییەکان خەرج دەکرێت.

هەشتەم: خەرجییەکانی چاککردنەوەی ئۆفیس و کەل و پەل و ئامێرەکان بە پێی پسولەی فەرمی دەبێت.

نۆیەم: خەرجی شاندو سەفەر: تێکرای تێچووی خەرجییەکانی شاندو سەفەر کە لە چوارچێوەی شاندی فەرمی یاخود ئەرکی فەرمی ئەنجام دەدرێت بە ڕەزامەندی پێشوەختەی فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە بە پێی پسولەی فەرمی خەرج دەکرێت.

دەیەم: چالاکی و بۆنەو میوانداری: خەرجی چالاکی و بۆنەی هونەری و کەلتوری کە لە لایەن نوێنەرایەتییەکان ئەنجام دەدرێت پێویستە ڕەزامەندی پێشوەختەی فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوەی بۆ وەربگیرێت.

یازدەیەم: هەر برە خەرجییەکی پێویست کە نەتواندرێت لە چوارچێوەی بودجەی نوێنەرایەتی خەرج بکرێت پێویستە بە نوسراو ئاراستەی فەرمانگە بکریت بۆ ئەوەی ڕەزامەنی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران وەربگیرێت.

دوازدەیەم: سەرجەم خەرجییەکان کە لە سەرەوە دیاری کراوە لە چوارچێوەی بودجەی گشتی نوێنەرایەتییەکان خەرج دەکرێت بە پێی پسولە و یاداشت و خشتەی خەرجییەکان کە لە لایەن فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە پێداچونەوە و وردبینی بۆ دەکرێت.

هاوپێچ/خشتەکانی خەرجی.

حکومەتی هەرێمی کوردستان – عێراق
ئەنجومەنی وەزیران
وەزارەتی دارایی و ئابووری
بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان
ب/ دیراسات و لێکۆڵینەوەو بەدواداچون

حكومة إقليم كوردستان – العراق
مجلس الوزراء
وزارة المالية والإقتصاد
المديرية العامة للديوان
م/ الدراسات والابحاث والمتابعة

زمارە :
ڕێکەوت: / ٢٧٢٤ کوردی

العدد :
التاريخ: / / ٢٠٢٤

مەرج و ڕێساکان:-

١- ئەم خشتەی خەرجیە لەگەڵ نوسراوی نوێنەرایەتی هاوپێچ دەکرێت و بۆ فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە ڕەوانە دەکرێتەوە.

٢- پێویستە گشت نوێنەرایەتیەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە دەرەوە بە پێی ئەم خشتەی خەرجیە پوختەی خەرجی مانگی پێشتر ڕەوانە بکەن و پابەندی ڕێنماییەکانی خەرج کردنی بودجە بن.

٣- گشت نوێنەرایەتیەکان پێویستە تەواوی پسولەی خەرجیەکان هاوپێچی راپۆرتی خشتەی خەرجی بکەن. بۆ ئەو نوێنەرایەتیانەی کە پسولەی خەرجیەکانی بە زمانێکی ترە جگە لە زمانی عەرەبی و ئینگلیزی، پێویستە لەگەڵ پسوڵەکەدا وێنەیەکی وەرگێردراوی بە زمانی کوردی لەگەڵ بێت کە مۆری نوێنەرایەتی و ئیمزای نوێنەری لەسەر بێت.

٤- هەر کەموکوڕیەک لە ناردنی پسولەی خەرجی یان نەناردنی، نوێنەرایەتی لێ ئاگادار دەکرێتەوە. لە کاتی دوبارە نەناردنی پسولەکە بەڕێز نوێنەر ڕووبەڕووی بەرپرسیاریەتی دارایی دەبێتەوە.

٥- خەرجیەکانی وەک گەشت کردن و چالاکی و ....هتد خەرج ناکرێت ئەگەر ڕەزامەندی پێشوەختەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران یان فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوەی لەسەر نەبێت.

٦- خەرجیەکانی میوانداری پێویستە بە ووردی بنوسرێت، کە تیایدا ئاماژە بە لایەنی میوان و هۆکاری میوانداری کردنەکە بکرێت.

٧- ئەگەر خەرجیەکانی نوێنەرایەتی لە بڕی بودجەی دیاری کراو زیاتر بێت و ڕەزامەندی پێشوەختی سەرۆکایەتی ئەجومەنی وەزیران یان فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوەی لەسەر نەبێت خەرج ناکرێتەوە و بەرپرسیاریەتی لە ئەستۆی نوێنەر دەبێت.

٨- پێویستە خشتەی خەرجیەکان بە دراوی دۆلاری ئەمریکی ئاماژەیان پێ بدرێت.

٩- نەناردنەوەی خشتەی خەرجی، کاریگەری لەسەر خەرج کردنی بودجەی مانگەکانی داهاتوی نوێنەرایەتی دەبێت و نوێنەر بەرپرسیار دەبێت لە ڕووی دارایی و خەرج نەکردنی بودجەکانی داهاتوی نوێنەرایەتی.

٣-١ // كرێی خزمەتگوزاری پەسەندكردنی بەڵگەنامەكان لە فەرمانگەی پەیوەندییەكانی دەرەوە:-

یەكەم : لیستی ئەو بەڵگەنامانەی لە لایەن نوێنەرایەتییەكان و بەشی پەسەندكردنی بەڵگەنامەكان لە بەڕێوەبەرایەتی كاروباری یاسایی فەرمانگەی پەیوەندییەكانی دەرەوە پەسەندكردنیان بۆ دەكرێت بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت :

جۆری بەڵگەنامەكان	پێناسە
بەڵگەنامە بازرگانییەكان	دامەزراندن و كردنەوەی كۆمپانیا و هەر بەڵگەنامەیەكی دیكە پەیوەست بە كاری كۆمپانیاكان .
بریكارنامەی گشتی و تایبەت	ئەو بریكارنامەی گشتی و تایبەتانەی كە هاوڵاتیان بە كەسانی دیكە دەدەن .
بڕوانامەی خوێندن	ئەو بڕوانامە و بەڵگەنامانەی لە لایەن قوتابخانە و پەیمانگا و زانكۆكان بە دەرچووان دەدرێت .
بەڵگەنامەكانی تر	ژیاننامە مۆڵەتی شوفێری گرێبەستی هاوسەرگیری ، پاسپۆرت ناسنامەی باری كەسی و ڕەگەزنامە ، كارتی نیشتمانی ، كارتی زانیاری و ... هەر بەڵگەنامەیەكی تر كە پێویستی بە پەسەندكردن هەبێت .

دووەم : وەرگرتنی كرێی خزمەتگوزاری پەسەندكردنی بەڵگەنامەكان لە نوێنەرایەتییەكانی حكومەتی هەرێمی كوردستان لە دەرەوە :

١- لە وەرگرتنی كرێی خزمەتگوزاری پەسەندكردنی بەڵگەنامەكان لە نوێنەرایەتییەكانی حكومەتی هەرێمی كوردستان لە دەرەوە ڕەچاوی بنەماكانی یاسای نێودەوڵەتی و یاسای ئەو وڵاتە دەكرێت كە نوێنەرایەتییەكەی تیادایە .

٢- بە ڕەچاوكردنی یاسای ئەو وڵاتەی كە نوێنەرایەتی لێیە ، كرێی خزمەتگوزاری بە ڕێگەی پسولە یان بێ پسولە یان لە ڕێگەی ئەژماری بانكی نوێنەرایەتی وەردەگیرێت .

٣- ئەو كرێی خزمەتگوزارییەی لە نوێنەرایەتییەكانی حكومەتی هەرێمی كوردستان لە دەرەوە وەردەگیرێت و دەمێنێتەوە ، هەر (٦) شەش مانگ جارێك لەگەڵ ژمێریاری فەرمانگەی پەیوەندییەكانی دەرەوە پاكتاو (تسوية) دەكرێت . هێندەی كرێی خزمەتگوزاری وەرگیراو لە بودجەی تەرخانكراوی نوێنەرایەتی دەبڕدرێت و لە لایەن فەرمانگەوە دەگەڕێندرێتەوە بۆ گەنجینەی گشتی .

٤-سەبارەت بەو وڵاتانەی كە باج دەخەنە سەر كرێی خزمەتگوزاری وەرگیراو لە نوێنەرایەتییەكان ، بڕی باجەكە بەپێی بەڵگەنامەی فەرمی ئەو وڵاتەی كە نوێنەرایەتی لێیە ئەژمار دەكرێت لە كاتی پرۆسەی پاكتاو كردن .

٥-وەزارەتی دارایی و ئابووری / بەڕێوەبەرایەتی گشتی بودجە / بەڕێوەبەرایەتی چاپەمەنییەكان پسولەی پێویست بە زمانی فەرمی ئەو وڵاتەی كە نوێنەرایەتی لێیە چاپ دەكات و بە هەماهەنگی لەگەڵ فەرمانگەی پەیوەندییەكانی دەرەوە بۆ نوێنەرایەتییەكان دابین دەكات .

حکومەتی هەرێمی کوردستان – عێراق
ئەنجومەنی وەزیران
وەزارەتی دارایی و ئابووری
بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان
ب/ دیراسات و لێکۆلینەوەو بەدواداچون

حكومة إقليم كوردستان – العراق
مجلس الوزراء
وزارة المالية والإقتصاد
المديرية العامة للديوان
م/ الدراسات والابحاث والمتابعة

ژمارە: /
ڕێکەوت: / ٢٧٢٤ کوردی

العدد:
التاريخ: / / ٢٠٢٤

٦- بڕی کرێی خزمەتگوزاری لە بەرامبەر پەسەندکردنی بەڵگەنامەکان لە نوێنەرایەتییەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە دەرەوە بە دۆلاری ئەمریکی یان هاوتاکەی لە دراوی ئەو وڵاتەی کە نوێنەرایەتی لێیە بەم شێوەیەی لە خشتەی خوارەوە دیاریکراوە وەردەگیرێت .

جۆری بەڵگەنامەکان	بڕی کرێی خزمەتگوزاری
بەڵگەنامە بازرگانییەکان	١٠٠ $ دۆلاری ئەمریکی
بریکارنامەی گشتی و تایبەت	٢٥ $ دۆلاری ئەمریکی
بڕوانامەی خوێندن	٢٠ $ دۆلاری ئەمریکی
بەڵگەنامەکانی تر	١٥ $ دۆلاری ئەمریکی

سێیەم : وەرگرتنی خزمەتگوزاری پەسەندکردنی بەڵگەنامەکان لە فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە / بەڕێوەبەرایەتی کاروباری یاسایی / بەشی پەسەندکردنی بەڵگەنامەکان :

١- بڕی کرێی خزمەتگوزاری لە بەرامبەر پەسەندکردنی بەڵگەنامەکان بەم شێوەیەی کە لە خوارەوە دیاریکراوە وەردەگیرێت .

جۆری بەڵگەنامەکان	بڕی کرێی خزمەتگوزاری
بەڵگەنامە بازرگانییەکان	٧٥ ٠٠٠ دینار
بریکارنامەی گشتی و تایبەت	٢٥ ٠٠٠ دینار
بڕوانامەی خوێندن	٥ ٠٠٠ دینار
بەڵگەنامەکانی تر	١٠ ٠٠٠ دینار

٢- بڕی کرێی خزمەتگوزارییەکان کە لە خشتەی ئاماژەپێکراوی خاڵی (١)ی سەرەوە هاتوە بە پسولە وەردەگیرێت لە فەرمانگە و دەبێتە داهات بۆ گەنجینەی گشتی .

٤-١ // ئەم ڕێنماییە لە ڕێکەوتی دەرچونیەوە جێبەجێ دەکرێت لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) بڵاودەکرێتەوە.

لەگەڵ ڕێزدا.

ئاوات جەناب نوری
وەزیری دارایی و ئابووری
/ ٨ / ٢٠٢٤

حكومەتی هەرێمی کوردستان – عێراق
ئەنجومەنی وەزیران
وەزارەتی دارایی و ئابووری
بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان
ب/ دیراسات و لێکۆڵینەوە و بەدواداچون

حكومة إقليم كوردستان – العراق
مجلس الوزراء
وزارة المالية والإقتصاد
المديرية العامة للديوان
م/ الدراسات والابحاث والمتابعة

ژمارە: /
ڕێکەوت: / / ٢٧٢٤ کوردی

العدد:
التأريخ: / / ٢٠٢٤

گەلاوێژ

وێنەیەک بۆ:-

- سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان / بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- پەرلەمانی کوردستان – عیراق / بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران/ س. دیوان/ ف. گ . کارگێری و دارایی/ بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- ئەنجومەنی وەزیران / سکرتارییەتی ئەنجوومەن / بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- وەزارەتی داد/ بەڕێوەبەرایەتی ڕۆژنامەی وقایعی کوردستان/ بۆ ئاگاداریتان و بڵاوکردنەوەی.. لەگەڵ ڕێزدا.
- ئەنجومەنی دادوەری/ بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- دیوانی چاودێری دارایی هەرێمی کوردستان / بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- فەرمانگەی هەماهەنگی و بەدواداچوون/ بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- دەستەی دەسپاکی/ بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی/ بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- گشت وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی نەبەستراو بە وەزارەت / بۆ ئاگاداریتان و کاری پێویست.. لەگەڵ ڕێزدا .
- نووسینگەی بەڕێز وەزیری دارایی و ئابووری/ بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- نووسینگەی بەڕێز بریکاری وەزارەتی دارایی و ئابووری/ بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- دەستەی ڕاوێژکاران / بۆ ئاگاداریتان لەگەڵ ڕێزدا .
- گشت بەڕێوەبەرایەتیە گشتیەکانی سەر بە وەزارەت/ بۆ جێ بە جێ کردنی کاری پێویست .
- گشت بەڕێوەبەرایەتی و بەش و هۆبەی سەر بە بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان/ بۆ جێ بەجێ کردنی کاری پێویست.
- بەڕێوەبەرایەتی گەنجینەی (هەرێم , هەولێر , (٢ , ١) ی سلێمانی , دهۆك , هەڵەبجە , گەرمیان , سۆران , ڕاپەڕین , ئاکرێ , زاخۆ , کۆیە , چەمچەماڵ , ئامێدی) / بۆ جێ بە جێ کردنی کاری پێویست .
- بەڕێوەبەرایەتی دیراسات و لێکۆڵینەوە و بەدواداچوون / لە گەڵ سەرەتاکان.
- دوسیەی سوڕاو / سیستەم لەگەڵ سەرەتاکان .

س-٢٠٢٣/٨/١٩

خشتەکانی خەرجی.

- نوێنەرایەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە (..........)

خشتەکانی خەرجی بۆ مانگەکانی (...........)

کۆی گشتی	بە ژمارە	بە نووسین	تێبینی
بودجەی یەک مانگ			
خەرجی یەک مانگ			
بڕی بودجەی ماوە (یاخود بڕی کورت هێنان)			

- کرێی خانوو:

بە ژمارە	بە نووسین	لە ڕێکەوتی	تا ڕێکەوتی	کۆی گشتی	
				بە ژمارە	بە نوسین

- مووچەی نوێنەرو جێگری نوێنەر (ئەگەر هەبێت) و کارمەندانی نوێنەرایەتی:

ژمارە	ناو	پلە	مووچەی یەک مانگ بە ژمارە	تێبینی	کۆی گشتی بە نوسین
١					
٢					
٣					
٤					
٥					
٦					
٧					
٨					
٩					
کۆی گشتی بە ژمارە					

- بیمە (دڵنیایی – Insurance)

خانوو			ئۆتۆمۆبێل			کارمەند		
ڕۆژ و مانگ	بڕی بیمە بە ژمارە	بڕی بیمە بە نوسین	ڕۆژ و مانگ	بڕی بیمە بە ژمارە	بڕی بیمە بە نوسین	ڕۆژ و مانگ	بڕی بیمە بە ژمارە	بڕی بیمە بە نوسین
کۆی گشتی	بە ژمارە							
	بە نووسین							

- خەرجی باڵەخانەی نوێنەرایەتی : کرێی ئاو –کارەبا- تەلەفۆن- ئینتەرنێت- گاز :
-

جۆری خەرجی	لە ڕێکەوتی	تا ڕێکەوتی	بڕی خەرجی بە ژمارە	بڕی خەرجی بە نوسین
ئاو				
کارەبا				
تەلەفۆن				
ئینتەرنێت				
گاز				
کۆی گشتی	بە ژمارە			
	بە نوسین			

- چاککردنەوەی کەڵ و پەل

جۆری کەلوپەلی چاک کراوە	بڕی خەرجی بە ژمارە	بڕی خەرجی بە نووسین
کۆی گشتی	بە ژمارە	
	بە نوسین	

- کڕینی کەلوپەل و پێداویستی بۆ نوێنەرایەتی:

جۆری پێداویستی		بڕی خەرجی بە ژمارە	بڕی خەرجی بە نوسین
پەڕاوگە			
کۆمپیوتەر			
ڕۆژنامە			
کۆی گشتی	بە ژمارە		
	بە نوسین		

- خەرجی و کرێی هاتوچۆ:

مەبەستی هاتوچۆ	ڕەزامەنی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران یان فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە	ڕێکەوت	بڕی خەرجی بە ژمارە	بڕی خەرجی بە نوسین
کۆی گشتی	بە ژمارە			
	بە نووسین			

- رسوماتی بانکی و رسوماتی داهات:

جۆری رسومات	لە ڕێکەوتی	تا ڕێکەوتی	بە ژمارە	بە نووسین
رسوماتی بانکی				
رسوماتی داهات				
کۆی گشتی	بە ژمارە			
	بە نوسین			

- پۆستەو گەیاندن:

جۆری پۆستە	ڕۆیشتوو بۆ	هاتوو لە	ڕێکەوت	خەرجی بە ژمارە	خەرجی بە نوسین
کۆی گشتی	بە ژمارە				
	بە نوسین				

- خەرجی مانگانەی ماڵپەڕ (بۆ ئەو نوێنەرایەتیانەی کە ماڵپەریان هەیە) :

ناونیشانی ماڵپەر		
کرێی ماڵپەر		
خەرجی دیزاین (بۆ یەک جارو لە کاتی ئەنجامدانی گۆڕانکاری)		
خەرجی کارمەند		
کۆی گشتی بۆ سێ مانگ	بە ژمارە	
	بە نوسین	

- میوانداری- بۆ ئەو ئاهەنگ :

ڕۆژ و مانگ	جۆری خەرجی بۆ بۆنەکە	خەرجی بە ژمارە	خەرجی بە نوسین	نوسرای ڕەزامەندی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران یان فەرمانگەی پەیوەندییەکانی دەرەوە
کۆی گشتی	بە ژمارە			
	بە نوسین			

کارمەندی ژمێریاری　　　　کارمەندی نوێنەرایەتی　　　　نوێنەر